

POSTANOWIENIE

Dnia 17 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Bednarek (przewodniczący)

SSN Stanisław Stankiewicz (sprawozdawca)

SSN Ryszard Witkowski

w sprawie **P. M.**

skazanego z art. 148 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 17 czerwca 2025 r.,

wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania karnego

zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z dnia 18 czerwca 2015 r., sygn. akt II AKa 84/15,

utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 26 stycznia 2015 r., sygn. akt III K 12/13,

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić wniosek,

**2. obciążyć skazanego kosztami sądowymi postępowania
wznowieniowego.**

Stanisław Stankiewicz Małgorzata Bednarek Ryszard Witkowski

UZASADNIENIE

P. M. wyrokiem Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 26 stycznia 2015 r.,
wydanym w sprawie o sygn. akt III K 12/13, utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu
Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 czerwca 2015 r., sygn. akt II AKa 84/15, został
skazany na karę 25 lat pozbawienia wolności za to, że: „w dniu 3 listopada 2010

roku w miejscowości T., gmina [...], powiat [...], w jednym z pomieszczeń domu mieszkalnego oznaczonego numer [...], działając z bezpośrednim zamiarem pozbawienia życia B. J. zadał jej narzędziem tępokrawędzistym o ostrych brzegach co najmniej kilka ciosów w głowę, w następstwie których B. J. doznała obrażeń ciała w postaci ran rąbanych i tłuczonych głowy, ogniska stłuczenia mózgu na podstawie płuca skroniowego prawego, niewielkiego krwiaka podpajęczynówkowego po stronie prawej oraz cech wykrwawienia powodujących utratę przytomności, hipowolemię w wyniku krwotoku z ran głowy oraz hipotermię związaną z pozostawieniem nieprzytomnej w pomieszczeniu o niskiej temperaturze, czyn spowodował u pokrzywdzonej ciężkie uszkodzenie ciała, narażające ją na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia, na skutek czego tego samego dnia nastąpił zgon pokrzywdzonej w szpitalu, a nadto w tym samym miejscu i czasie, z tożsamym zamiarem, tym samym narzędziem zadał M. K. najmniej kilka ciosów w głowę i inne części ciała, w następstwie których M. K. doznała obrażeń ciała w postaci powodujących obrażenia mózgowe licznych ran tłuczonych i rąbanych głowy, złamania kości sklepienia czaszki i podstawy w obrębie dołu potylicznego lewego, w obrębie płuca czołowego prawego i w obrębie bieguna potylicznego lewego, zmiżdżenia większej części prawej półkuli mózdzku, krwi w żołądku oraz w górnych i dolnych drogach oddechowych, podbiegnięć krwawych trzonu po stronie lewej w mięśniach języka, złamania paliczka II ręki lewej, a także rany rąbanej okolicy łokcia lewego i drobnych ran ciętych na powierzchni grzbietowej palca II ręki prawej, skutkujących nagłą i gwałtowną śmiercią pokrzywdzonej”, tj. za przestępstwo z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k.

Kasacja w niniejszej sprawie, wywiedziona przez obrońcę skazanego od wyroku sądu odwoławczego, została oddalona postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2016 r., sygn. akt II KK 39/16. Następnie postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2020 r., wydanym w sprawie o sygn. akt II KK 500/18, oddalono kasację wniesioną na rzecz skazanego przez Rzecznika Praw Obywatelskich.

W dniu 29 października 2024 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy P. M. o wznowienie postępowania w przedmiotowej sprawie. W treści stanowiska obrońca wskazał: „na podstawie art. 540 § 3 k.p.k. wnoszę o:

1. wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 czerwca 2015 roku w sprawie o sygn. akt II AKa 84/15;

2. uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 czerwca 2015 r. wydanego w sprawie o sygn. akt II AKa 84/15 i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 26 stycznia 2015 roku wydanego w sprawie o sygn. akt III K 12/13 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Kaliszu”. W uzasadnieniu swego wniosku obrońca powołał się na rozstrzygnięcie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 11 czerwca 2023 r. w sprawie Lalik przeciwko Polsce (skarga nr 47834/19) i podniósł, że w konsekwencji ww. wyroku ETPC zapadł wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2023 r. (sygn. akt II KO 74/23), w którym uchylono wyroki Sądów II i I instancji uznające winę P. L. W ocenie obrońcy stany faktyczne (tj. uchybienia jakie pojawiły się podczas procedowania w tych sprawach), tj. w sprawie, w której wydany został wyrok przez ETPCz dot. P. L. oraz w sprawie skazanego P. M. „są w zasadzie identyczne”. Autor wniosku podniósł także, iż w sprawie skazanego także została wywiedziona skarga (13951/17) skierowana do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jednakże oczekuje ona rozpoznania już siedem lat i jak wynika z informacji zawartych na stronie internetowej Trybunału, nie jest przewidziana do rozpoznania do końca pierwszego kwartału 2025 r. Wnioskodawca podkreślił, iż: „Niecelowe jest zatem oczekiwanie na wydanie wyroku przez ETPC. Warto bowiem zauważyć, że w sprawach innych niż dotyczące niezależności wymiaru sprawiedliwości i systemowych naruszeń praworządności, okres oczekiwania na wyrok strasburski stale się wydłuża (przykładowo, w sprawie Lalik p. Polsce, postępowanie przed ETPC trwało 4 lata)”. W ocenie obrońcy „wznowienie postępowania jest najszybszym możliwym sposobem reakcji w sytuacji, kiedy niewinny skazany odbywa karę pozbawienia wolności”.

Prokurator Prokuratury Krajowej w pisemnym stanowisku z dnia 10 lutego 2025 r. wniósł o oddalenie wniosku o wznowienie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wznowienie postępowania nie jest zasadny.

Zgodnie z art. 540 § 3 k.p.k. postępowanie wznowia się na korzyść oskarżonego, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu

międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską.

W realiach niniejszej sprawy obrońca wniósł o wznowienie postępowania przywołując za podstawę judykat Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 11 czerwca 2023 r. w sprawie Lalik przeciwko Polsce (skarga nr 47834/19), której okoliczności miały być „w zasadzie” tożsame ze sprawą niniejszą. W kontekście eksponowanych we wniosku twierdzeń dostrzec należy, że w orzecznictwie i doktrynie zarysowały się odmienne stanowiska odnośnie do tego czy „potrzeba” wznowienia postępowania, o której mowa w art. 540 § 3 k.p.k., może dotyczyć jedynie postępowania w sprawie, do której odnosi się rozstrzygnięcie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka o naruszeniu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, czy również innych postępowań karnych, w których zaistniało naruszenie postanowień Konwencji podobne do stwierdzonego w orzeczeniu tego Trybunału wydanym przeciwko Polsce. W postanowieniu z 24 listopada 2005 r. (III KO 10/05), Sąd Najwyższy stwierdził, że rozstrzygnięcie organu międzynarodowego może stanowić podstawę do wznowienia postępowania, jeżeli jest skutkiem stwierdzenia, iż *in concreto* w stosunku do skarżącego zastosowano przepis prawny pozostający w kolizji z prawem konwencyjnym lub naruszono przepis prawa krajowego zgodny z tym prawem. Podobnie w postanowieniu z 27 września 2013 r. (II KO 39/13), Sąd Najwyższy uznał, że podstawą wznowienia postępowania karnego, określoną w art. 540 § 3 k.p.k., może być jedynie rozstrzygnięcie organu międzynarodowego zapadłe w sprawie i w odniesieniu do osoby, której dotyczy wnioski. Również w doktrynie wyrażony został także pogląd o niedopuszczalności wznowienia postępowania poza sprawą, której dotyczy rozstrzygnięcie ETPC. Jako argument wskazano, że podstawa wznowienia postępowania karnego wyrażona w art. 540 § 3 k.p.k. została wprowadzona w celu wykonania rozstrzygnięcia organu międzynarodowego. Zatem każdorazowo to właśnie zakres mocy wiążącej tego rozstrzygnięcia, wynikający z treści umowy międzynarodowej, determinuje rozumienie pojęcia potrzeby wznowienia. Skoro zaś na gruncie art. 46 ust. 1 EKPC nie budzi wątpliwości, iż „klasyczny” wyrok Trybunału posiada moc wiążącą *inter partes*, a nie *erga omnes*, to nie wynika z niego zobowiązanie do wznowiania postępowań karnych innych niż to, do którego

odnosi się rozstrzygnięcie Trybunału (por. M. Wąsek-Wiaderek, *Samodzielność jurysdykcyjna...*, s. 352–353 i 389).

Dostrzec jednak trzeba, że w literaturze prezentowane jest również odmienne stanowisko o dopuszczalności wznowienia także innych postępowań karnych niż to, którego dotyczy rozstrzygnięcie ETPC. Podkreśla się przy tym, że wznowienie postępowania może nastąpić, gdy naruszenie konwencji, na które wskazuje wnioskodawca, jest identyczne z tym, które zakwestionowane zostało w rozstrzygnięciu Trybunału, wydanym w związku ze skargą innego podmiotu, a także i to, że rozstrzygnięcie ETPC jest zupełnie bezdyskusyjne (np. stanowi odzwierciedlenie konsekwentnej linii orzecznictwa strasburskiego albo wydane zostało przez Wielką Izbę). Wskazuje się również, że za przyjęciem szerokiego rozumienia pojęcia potrzeby użytego w art. 540 § 3 przemawia tzw. motywacja prognostyczna. W wypadku bowiem analogicznego układu okoliczności faktycznych i w takich samych uwarunkowaniach prawnych, jak występujące w sprawie, w której zapadło rozstrzygnięcie organu międzynarodowego, także oskarżony w innej sprawie uzyskałby potwierdzenie swoich racji w postępowaniu przed Trybunałem. Wobec tego pojawia się potrzeba zapobieżenia wydaniu kolejnego orzeczenia organu międzynarodowego przeciwko Polsce, stwierdzającego fakt naruszenia umowy międzynarodowej (por. P. Hofmański, *Nowe polskie...*, s. 67–68; P. Hofmański [w:] *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka...*, t. 2, red. L. Garlicki, s. 393; Hofmański, Sadzik, Zgryzek, *Kodeks*, t. 3, 2012, s. 390–392; S. Zabłocki, *Wznowienie postępowania w sprawach karnych...*, s. 32; A. Bojańczyk, *Podważenie prawomocności...*, cz. 2, s. 131; B. Nita, *Orzeczenie ETPCz...*, s. 7; L.K. Paprzycki, *Samodzielność jurysdykcyjna...*, s. 73). Podobny pogląd wyrażony został w uchwale SN (7) z 26 czerwca 2014 r. (I KZP 14/14, OSNKW 2014, z. 8, poz. 59), gdzie podkreślono, że potrzeba wznowienia postępowania, o której mowa w art. 540 § 3, może dotyczyć nie tylko postępowania w sprawie, do której odnosi się rozstrzygnięcie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka o naruszeniu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, ale także do innych postępowań karnych, w których zaistniało naruszenie postanowień konwencji tożsame w układzie okoliczności faktyczno-prawnych ze stwierdzonym w orzeczeniu tego Trybunału wydanym przeciwko Polsce. W uchwale tej wskazano,

że na podstawie orzecznictwa trybunału strasburskiego na tle tzw. spraw polskich można wyróżnić trzy kategorie naruszeń konwencji. Do pierwszej należą naruszenia proceduralne incydentalne zaistniałe w toku rozpoznawania sprawy, którym nie można przypisać wpływu na treść orzeczenia (np. naruszenia na tle art. 5 EKPC związane z praktyką stosowania tymczasowego aresztowania). Do drugiej należy zaliczyć naruszenia proceduralne zaistniałe w toku postępowania, które jednak ze względu na ich strukturalny, kompleksowy charakter mogły mieć wpływ na treść orzeczenia (np. naruszenie prawa do rzetelnego procesu z powodu niezapewnienia oskarżonemu możliwości zadawania pytań świadkom oskarżenia czy z powodu naruszenia prawa do obrony w innej postaci). Trzecia kategoria to naruszenia materialne, tj. takie, przy których przyczyna stwierdzonego naruszenia konwencji tkwi w samej treści orzeczenia, a nie w przebiegu postępowania, które doprowadziło do jego wydania (np. naruszenia z powodu skazania za działania stanowiące przejaw korzystania z prawa do swobody wypowiedzi lub do wolności myśli, sumienia i wyznania) – por. M. Wąsek-Wiaderek, *Wznowienie...*, s. 295. Spośród wymienionych kategorii naruszeń konwencji tylko te dwie ostatnie mogą wskazywać na potrzebę wznowienia postępowania karnego w innej sprawie. Zwrot ten należy bowiem interpretować pod kątem wpływu uchybienia stwierdzonego przez Trybunał na treść orzeczenia (por. M. Wąsek-Wiaderek, *Wznowienie...*, s. 296, a także postanowienie SN z 7.09.2001 r., III KO 29/01).

W wywiedzionym wniosku o wznowienie postępowania obrońca P. M. wyraźnie manifestuje akceptację dla drugiego z przedstawionych wyżej poglądów. Rzecz jednak w tym, że w realiach niniejszej sprawy pozostaje to o tyle nietrafne, że nie uwzględnia wiodącej idei tego stanowiska. Dostrzec wszak trzeba, że podstawowym jego założeniem jest zapobieżenie wydaniu kolejnego orzeczenia organu międzynarodowego przeciwko Polsce, stwierdzającego fakt naruszenia umowy międzynarodowej. Tymczasem sam wnioskodawca wskazuje, że skarga P. M. skierowana została do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, gdzie została zarejestrowana (skarga 13951/17). Tym samym fakt rozpoznania owej skargi stanowiło będzie asumpt do ewentualnego wznowienia postępowania w przypadku pozytywnego dla P. M. rozstrzygnięcia.

Niezależnie od powyższego brak jest jakichkolwiek racjonalnych okoliczności do przypisania przymiotu tożsamości akcentowanemu przez obrońcę prejudykowski ETPC z dnia 11 czerwca 2023 r. w sprawie Lalik przeciwko Polsce (skarga nr 47834/19) z okolicznościami sprawy niniejszej. Istota stwierdzonych naruszeń, w przywołanym orzeczeniu ETPC, sprowadza się do zakwestionowania nieformalnego przesłuchania podsądnego przez funkcjonariuszy Policji bez udziału obrońcy i bez udzielenia stosownych pouczeń w zakresie prawa do odmowy samooskarżenia. Tymczasem w realiach niniejszej sprawy obrońca wprost stara się zakwestionować ocenę wyjaśnień złożonych przez P. M. w toku formalnego i zgodnego z procedurą przesłuchania ww. w postępowaniu przygotowawczym. Okoliczności te z pewnością nie mogą zostać uznane za tożsame.

Jednocześnie kompleksowa analiza treści złożonego wniosku o wznowienie postępowania przekonuje, iż oparcie go na przesłance z art. 540 § 3 k.p.k., było działaniem pozornym, w celu wyartykułowania w *petitum* wniosku ustawowej podstawy wznowienia. Tymczasem argumentacja obrońcy przedstawiona w części motywacyjnej wniosku, w istocie wprost zmierza do ponownego zakwestionowania oceny materiału dowodowego, który w merytorycznym postępowaniu zweryfikowany został przez sądy obu instancji. Dodatkowo także wywiedziona przez obrońcę kasacja, szeroko kwestionująca rzetelność przeprowadzonej kontroli odwoławczej, została przez Sąd Najwyższy oddalona. Szereg argumentów obecnie podniesionych w analizowanym wniosku pozostaje zbieżnych do tych przedstawionych zarówno w apelacyjnych, jak i kasacyjnych zarzutach. Na tym zaś tle podkreślić bowiem trzeba, że postępowanie wznowieniowe nie stanowi powtórzenia postępowania apelacyjnego i kasacyjnego i nie jest swego rodzaju „kolejną instancją”, mającą służyć kolejnemu weryfikowaniu poprawności orzeczeń zapadłych w tych postępowaniach. Tym bardziej niezasadne na tym etapie jest eksponowanie uchybień w ocenie materiału dowodowego, a to właśnie czyni wnioskodawca.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy, dzieląc stanowisko prokuratora, oddalił wniosek obrońcy skazanego o wznowienie postępowania, orzekając o kosztach postępowania wznowieniowego na podstawie art. 639 k.p.k.

Stanisław Stankiewicz Małgorzata Bednarek Ryszard Witkowski

[PŁ]

[r.g.]